

Op weg naar een rookvrije generatie in Friesland

Het limiteren van de blootstelling aan tweede- en derdehands rook bij kinderen in Friesland

Maaïke van der Meulen

Juli 2020

Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Science & Engineering
Msc Biomedical Sciences, specialiteit Science, Business & Policy

In opdracht van GGD Fryslân / Rookvrije Generatie – Fryslân

Samenvatting

Het aanpakken van de problematiek rondom rookvrij opgroeien

Nederland wil een rookvrije generatie realiseren in 2040. Hiervoor zal ook de blootstelling van kinderen aan tweedehands en derdehands rook gelimiteerd moeten worden. Tweedehands roken is het inademen van tabaksrook uit de omgeving. Tweedehands rook heeft vele schadelijke gevolgen, zoals longkanker, beroertes, luchtwegziekten, hart- en vaatziekten en verschillende soorten kanker. Ook bij kinderen kan het vele gezondheidsgevolgen hebben, onder andere luchtwegziekten zoals astma, verschillende soorten kanker en wiegendood kunnen veroorzaakt worden door tweedehands rook. Derdehands roken is het opnemen van rookrestanten die neerdalen en achterblijven nadat er niet meer actief wordt gerookt. Hoewel derdehands rook nog weinig bekendheid heeft, komt er steeds meer onderzoek naar dit onderwerp. Derdehands rook kan mogelijk vergelijkbare schadelijke gevolgen als tweedehands rook hebben.

GGD Fryslân is samen met Rookvrije Generatie – Fryslân (RVG-F) een goede organisatie om het rookvrij opgroeien van kinderen in Friesland te stimuleren. Zij ondersteunen onder andere de jeugdgezondheidszorg (JGZ) in het doorverwijzen van rokende ouders naar een stoppen-met-roken coach. JGZ is onder andere bekend van de consultatiebureaus en komen dus in contact met elke jonge ouder. Ook heeft GGD Fryslân via RVG-F een vangnet functie voor stoppen met roken coaches wanneer er geen particulier aanbod is. GGD Fryslân staat in de frontlinie bij het voorlichten van alle ouders via de JGZ en kan een grote invloed hebben op gemeentes en andere partners.

In dit rapport wordt uiteengezet welke acties ondernomen zijn om kinderen rookvrij op te laten groeien in Friesland. Verder wordt er advies uitgebracht over wat de toekomstvisie kan zijn van GGD Fryslân en welke interventies hier bij horen. Hierbij wordt gekeken naar de toekomstvisie met een focus op de JGZ en een toekomstvisie met een focus op de maatschappij.

Hoe ziet het beleid rondom rookvrij opgroeien eruit?

Het maken van rookvrije omgevingen, vooral omgevingen waar kinderen vaak aanwezig zijn, wordt gestimuleerd in Nederland. Ook wordt veel aandacht gegeven aan het rookvrij opgroeien van kinderen door ouders aan te spreken op hun rookgedrag via de JGZ. Sommige GGD'en geven de JGZ hiervoor extra tijd of materiaal om hen te ondersteunen in de strijd tegen tabaksrook.

JGZ medewerkers horen van elk kind het rookprofiel te noteren. Echter gebeurt dit niet altijd; er wordt aangegeven dat er te weinig tijd is om het rookvrij opgroeien uitgebreid te kunnen bespreken met ouders. Ook geven medewerkers aan zich veelal niet prettig te voelen om het roken te bespreken. Hiervoor zouden medewerkers graag een betere beheersing van gesprekstechnieken krijgen. Verdere knelpunten die aan het licht komen, zijn de overdracht van het rookprofiel van organisaties (b.v. kraamzorg) naar de JGZ toe of binnen de JGZ zelf. Ook zijn er nog (kleine)

verbeteringen mogelijk in de kennis van medewerkers over tweedehands en derdehands rook, wat gedaan kan worden door het verbeteren van de vindbaarheid van achtergrondmateriaal.

Is er draagkracht om meer interventies op te zetten?

Er is binnen de JGZ en binnen de maatschappij in Friesland ruimte voor mogelijke interventies om het bewustzijn over rookvrij opgroeien te vergroten. Binnen de JGZ kan er het beste verbeteringen aangebracht worden in de nu al bestaande werkwijze waarmee het rookprofiel beter in kaart gebracht kan worden. Wel is het belangrijk dat dit in goed overleg met de JGZ medewerkers gedaan wordt. Ook bij de inwoners van Friesland lijkt er draagvlak te zijn om het bewustzijn te vergroten over zowel tweede- als derdehands rook. Rokers laten een kleiner draagvlak zien, terwijl zij juist een belangrijke actor zijn in het rookvrij opgroeien van kinderen. Wel lijkt er meer begrip te zijn voor eventuele interventies als deze interventies betrekking hebben op kinderen. Dit is al terug te zien in het gedrag van rokers: zo roken zij minder vaak op plekken waar kinderen vaak komen en roken zij minder vaak in aanwezigheid van een kind. Interventies bij reeds geïnteresseerde groepen, zoals ouders en rookvrije verenigingen, kunnen leiden tot een nog breder draagvlak. Zo komt een rookvrije generatie weer een stapje dichterbij.

Neem voor meer informatie over dit onderzoek contact op met Ciska Hiemstra of Akke Hofstee via rookvrijegeneratie@gqdfryslan.nl